

Görsel Sanatlar Alanına Yönelik Öğretim Teknolojileri ve Materyali Durumu*

Elif MAMUR YILMAZ

Giresun Üniversitesi
elifmamuryilmaz@gmail.com.tr

Sema BİLİCİ

Gazi Üniversitesi
Semabilici06@gmail.com.tr

Özet

Günümüzde bireylerin öğrenme gereksinmelerinin artması nedeniyle okullarda öğretme öğrenme sürecinin verimliliğini artırmaya yönelik çalışmalara ihtiyaç duyulmaya başlanmıştır. Bu durum okullarda eğitime daha elverişli ortamların oluşturulması, öğretimde yararlanılabilecek daha etkili araçların ve öğretim materyallerinin geliştirilmesi ve kullanılması yönünde çalışmalara ilgi duyulmasına neden olmuştur. Görsel sanatlar eğitiminin çağın getirdiği bu gelişmelerden ve yenileşme sürecinden faydalanması için, eğitim teknolojilerinin görsel sanatlar eğitimine uyarlanması zorunluluk haline gelmiştir. Bütün bu gerekliliklere rağmen görsel sanatlar alanına yönelik öğretim teknolojisi ve materyal türünün ve sayısının azlığı, niteliğinin yetersiz olması bu alandaki gelişmelere katkı sağlayacak araştırmalara ve yaratıcı önerilere ihtiyacı ortaya çıkarmaktadır. Araştırma bu yönüyle ilköğretimde görsel sanatlar eğitimi teknoloji uygulamalarının incelenmesi, sorunların tespit edilmesi ve alınması gereken önlemler konusunda katkıda bulunması açısından önemli görülmektedir. Araştırma sonucunda elde edilecek bulgularının, görsel sanatlar derslerinin araç-gereç ihtiyacı konusunda Milli Eğitim Bakanlığı'nın ders araçları çalışmalarına ışık tutması düşünülmektedir. Bu amaç doğrultusunda “ ilköğretim okulları görsel sanatlar alanına yönelik öğretim teknolojileri ve materyal durumu nasıldır?” sorusuna yanıt aranmıştır. Araştırmanın çalışma grubu Bolu ili ilköğretim okullarından beş görsel sanatlar öğretmeninden oluşmaktadır. Araştırmada nitel veri toplama ve çözümlene teknikleri kullanılmış, veriler yüz yüze görüşmeler yoluyla elde edilmiştir. Elde edilen veriler NVivo 7 paket programında içerik analiziyle çözümlenmiş ve yorumlanmıştır. Araştırma sonucunda görsel sanatlar öğretiminde alana yönelik öğretim teknolojisi ve materyali eksikliği olduğu yönünde bulgulara ulaşılmıştır. Araştırma çağdaş teknolojilerle donanımlı görsel sanatlar atölyelerinin oluşturulması, görsel sanatlar programlarının geliştirilmesinde öğretim teknolojileri ve materyallerine yer verilmesi yönünde önerilerle sonlandırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Görsel sanatlar, görsel sanatlar öğretmenleri, öğretim teknolojileri ve materyalleri

Instructional Technology and Material Status against the Visual Arts Area

Abstract

Today, due to the increase of learning requirements in schools in studies are needed to improve the efficiency of the teaching-learning process. In this case, the creation of a more favorable environment education in schools, the development of more effective tools and training materials that can be utilized in education and has led to the use of no interest to work towards. Visual arts, visual arts educational technology for the benefit of these developments brought about by the age of education and the renewal process has become imperative to adapt to the training. Despite all these requirements for teaching visual arts to technology and the scarcity of the material type and number, to a lack of qualifications reveals the need for research in this area will contribute to the development and creative suggestions. Research examining the visual arts in elementary education technology application in this regard, to contribute to the identification of problems and the measures to be taken are seen as important there. With the findings of the study, the Ministry of Education about the need for visual arts course of the tools is thought to shed light on the working class vehicles. For this purpose, the "primary schools is how instructional technology and material condition for the visual arts?" Has to answer the question. Five working groups of the study visual arts in the province of Bolu consists of primary school teachers. Qualitative data collection and analysis techniques used in this study, data were obtained through interviews face to face. The obtained data were analyzed by content analysis software package. NVivo 7 and interpreted. The results in terms of visual arts, the findings were a lack of material for the field of instructional technology and learning. Research the creation of visual arts workshops equipped with modern technology, it has finalized the proposal to provide for th edevelopment of teaching materials, Technologies and visual arts programs.

Keywords: *Visual arts, visual arts teachers, instructional technology and materials*

Bu araştırma 12-14 Kasım 2015 tarihleri arasında Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi'nde düzenlenen "Felsefe, Eğitim ve Bilim Tarihi Sempozyumu"nda yazar tarafından sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

*Bu araştırma Elif MAMUR YILMAZ'ın "Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının İlköğretim Okulları Öğrencilerine Sanatsal Düzenleme İlkelerinin Öğretimine Yönelik Öğretim Materyali Tasarım Süreçleri, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı, Ankara, Şubat 2014." Tezinden üretilmiş bir makaledir.

1. Giriş

Günümüzde bireylerin öğrenme gereksinmelerinin artması nedeniyle okullarda öğretme öğrenme sürecinin verimliliğini artırmaya yönelik çalışmalara ihtiyaç duyulması nedeniyle okullarda eğitime daha elverişli ortamların oluşturulması, öğretimde yararlanılabilecek daha etkili araçların ve öğretim materyallerinin geliştirilmesi ve kullanılması yönünde çalışmalara ilgi duyulmaya başlanmıştır.

“Tüm eğitim alanlarında olduğu gibi sanat eğitiminin de çağın getirdiği gelişmelerden ve yenileşme sürecinden faydalanması gerekmektedir. Bunun için çok hızlı gelişen bir yöntem olarak eğitim teknolojilerinin, yine hızlı biçimde sanat eğitimine uyarlanması zorunluluğu doğmuştur” (Mamur Yılmaz, 2014:7). Buyurgan ve Buyurgan’a (2012:8) göre bilim ve teknoloji alanında hızlı bir gelişmenin yaşandığı çağımızda, sanat eğitimi ve öğretimi içerisinde teknoloji de yerini almalıdır.

Öğretim öğrenme için uygun koşulları sağlamayı amaçlar. Öğretim etkinliklerini planlarken, öğrencilere kazandırılacak hedef ve davranışların öğrenme ortamı ve bu öğrenme ortamının nasıl düzenleneceği büyük önem taşır. Kırıçoğlu’na (2002:160) göre her öğretim durumu, bu öğretimin gerçekleşeceği ortama bağlıdır. Daha kısa zamanda, daha az uğraşla, daha kalıcı ve daha üst düzeyde öğrenme ürünü sağlayacak ortamların oluşturulması gerekir.

Görsel sanatlar eğitimi diğer disiplinler gibi kendine özgü strateji, yöntem teknik ve ilkeleri olan, görsel algının daha çok öne çıktığı bir alandır. Bu nedenle de, görsel sanatlar eğitiminde birçok kavram, ilke ve içeriğin öğretim materyalleri olmadan somutlaştırılması, öğrenilmesi ve öğretilmesinde güçlüklerle karşılaşmaktadır (Mamur Yılmaz, 2014:6). Çilentiye (1975:182-183) göre çocukların uygun algılamalar yaparak gerekli kavramları geliştirmeleri için duysal somut yaşantılar geçirmeleri şarttır. Bu nedenle de ilköğretim sanat eğitimi çocuğun öğrenme özelliklerine dayalı olarak sanat eğitiminin içeriğine uygun sanatsal bilgi, beceri ve tutumlar geliştirme özelliklerine sahip olmalıdır. Bunun gerçekleşebilmesi için eğitim etkinliklerinin ve sanat eğitimi programlarının, çocukların sanat öğrenmelerini etkileyen somut yaşantılara dayandırılması gerekmektedir (Mamur Yılmaz, 2014:7). Buna rağmen Şimşek’e (2007:53) göre okullarımız mevcut durumuyla çağa ayak uyduramamaktadır.

Sanat eğitiminde görsel materyallerin kullanılması dersin anlam ve amacı açısından son derece etkili olmaktadır. Sanat öğretiminde öğrencileri zorlayan bilgiler, onların çok sayıda duyu organına hitap edecek şekilde hazırlanan öğrenme ortamlarıyla kazandırılmaya çalışılırsa öğrenmelerin kolaylaşabileceği gibi kalıcılığının artacağı bilinmektedir. Güngördü’ye (2003) ve Tan’a (2009) göre öğrenme ortamlarında öğretim materyallerinin kullanımı, öğrenciyi merkeze almakta, daha zengin öğrenme fırsatları sunmakta, sanat eğitimini eğlenceli hale getirmekte ve sanatsal duyarlılığı geliştirmeye ve sanat üretimini sağlamaya fırsatlar oluşturmaktadır. Öğretim materyalleri ile oluşturulan bu doğal çalışma ortamının derse katkı olarak dönüştürülmesi öğrenmeyi zevkli bir hale getirmektedir. Artut’a (2002:234) göre; sanat öğretiminde görsel materyal kullanımının etkilerini şu şekilde sıralayabiliriz:

.Sanat öğretimi daha etkili, canlı, açık ve zevkli bir hale getirilebilir.

.İşlemler basitleştirilebilir ve sonuca daha çabuk ulaşılabilir.

.Modeldeki ayrıntılar daha kolay anlaşılabilir, ilgi ve dikkat çekici hale gelebilir.

.Öğrenme isteği yaratabilir.

.Estetik bilgi, görgü ve kültürün gelişiminde etkili olur.

.Bir konuyu açıklanmasında kolaylık sağlar.

.Zamandan ve sözden kazanımlar elde edilir.

.Tasarımlar üzerinde alternatifler yaratma olanağı sağlar.

Bütün bu gerekliliklere rağmen görsel sanatlar alanına yönelik öğretim teknolojisi ve materyal türünün ve sayısının azlığı, niteliğinin yetersiz olması bu alandaki gelişmelere katkı sağlayacak araştırmalara ve yaratıcı önerilere ihtiyacı ortaya çıkarmaktadır. Araştırma bu yönüyle ilköğretimde görsel sanatlar eğitimi teknoloji uygulamalarının incelenmesi, sorunların tespit edilmesi ve alınması gereken önlemler konusunda katkıda bulunması açısından önemli görülmektedir. Araştırma sonucunda elde edilecek bulgularla, görsel sanatlar derslerinin araç-gereç ihtiyacı konusunda Milli Eğitim Bakanlığı'nın ders araçları çalışmalarına ışık tutması düşünülmektedir. Bu amaç doğrultusunda “ ilköğretim okulları görsel sanatlar alanına yönelik öğretim teknolojileri ve materyal durumu nasıldır? Sorusuna yanıt aranmıştır.

2. Yöntem

Bu araştırmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması desenlerinden “iç içe geçmiş tek durum deseni” kullanılmıştır. Araştırma kapsamında Bolu ili Merkez ilçesindeki ilköğretim okullarında görev yapmakta olan gönüllü on görsel sanatlar öğretmeni ön görüşmelerde ilk çalışma grubunu oluşturmuştur. Derinlemesine araştırma yapabilmek için bu öğretmenlerden beşi çalışma grubuna alınmıştır. Çalışma grubunun oluşturulmasında amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Bu örnekleme; 1.Çalıştığı okulda görsel sanatlar atölyesi bulunması, 2. İlköğretim Okullarında en az beş yıl deneyimi olması gibi iki temel ölçüt alınmıştır. Çalışma grubuna alınan öğretmenlerden biri yüksek lisans, diğerleri ise lisans mezunudur. Öğretmenlerin ilköğretim okullarında çalışma süreleri yedi ile on iki yıl arasında değişmekte olup, hiçbiri daha önceki dönemlerde hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimde materyal tasarımına ilişkin eğitim almamıştır.

Araştırma verileri Görsel sanatlar öğretmenleri ile yapılan yüzyüze görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Veri toplama aracı olarak “yarı yapılandırılmış öğretmen görüşme formu” hazırlanmıştır. Araştırmada kullanılan görüşme formlarının hazırlanmasında ilgili literatürün taranmasıyla elde edilen kuramsal bilgiler, bu konuda yapılan araştırmalarda kullanılan veri toplama araçları, yapılan pilot çalışmalar ve uzman görüşleri esas alınmıştır. Görüşme formları uygulanmadan önce pilot çalışma gruplarında deneyerek bazı sorular karmaşıklıktan kurtarılmış, kolay anlaşılır hale getirilerek, öğretmenlerin deneyimlerine göre yeniden düzenlenmiştir. Görüşmelerde ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Görüşmelerde öğretmenlere on dört soru yöneltilmiş ve beş oturumda tamamlanmıştır.

Tablo 1. Görsel sanatlar öğretmenleri ile görüşme süreleri

Öğretmenler	Görüşme süreleri
-------------	------------------

D. Ö.	52 dakika
E.Ö.	77 dakika
H.Ö.	107 dakika
N.Ö.	56 dakika
S.Ö.	47 dakika
Toplam	306 dakika

Tablo 1’de de görüldüğü gibi görüşmeler; DÖ ile 52 dakika, EÖ ile 77 dakika, HÖ ile 107 dakika, NÖ ile 56 dakika ve SÖ ile 47 dakika olmak üzere toplam 306 dakika sürmüştür.

Araştırma verilerin analizi içerik analizi tekniğiyle yapılmıştır. İçerik analizinin yapılmasında bilgisayar kullanılmıştır. Verilerin kodlanması aşamasında, araştırmacı, elde ettiği bilgileri inceleyerek, belirli temalar altında organize ederek tanımlamaya çalışmıştır. Kendi içinde anlamlı bir bütün oluşturan bu bölümlere, tanımlayıcı isimler ya da kodlar oluşturmuştur. Araştırmanın tüm verileri bu şekilde kodlandıktan sonra, bir kod listesi oluşturulmuş, bu kod listesi verilerin incelenmesinde ve organize edilmesinde anahtar liste görevini yürütmüştür. Araştırmacının yanında diğer kodlayıcılar da bu kod anahtarından yararlanmışlardır. Kodlama yapılırken kullanılan kavramların kodlanması yapılan bölümdeki anlamı en iyi şekilde yansıtabilmesine özen gösterilerek, ilgili kavramın diğer benzer bölümlerde kullanılması sağlanmıştır. Araştırmanın kodlama güvenilirliğini sağlamak açısından araştırmacının yanında bir alan uzmanı, bir eğitim programcısı kodlayıcı olarak katılmıştır. Kodlayıcılar arasında görüş birliği aşağıdaki çalışmalarla gerçekleştirilmiştir.

Araştırma sorusunun geliştirilmesi aşamasında on görsel sanatlar öğretmeniyle yapılan pilot görüşme kayıtları öğretmen görüşleri için kodlama güvenilirliği çalışmasında da kullanılmıştır. On görüşme kayıtlarından ikisi tesadüfî örneklem olarak seçilmiş, sadece araştırmanın problem cümlesiyle kodlayıcılara verilmiştir. Kodlayıcılar ham verileri birbirinden bağımsız olarak kodlamışlar, I. kodlayıcı 36, II. kodlayıcı 32, III. kodlayıcı 33 kod bulmuştur. Bulunan kodlar benzeşen ve ayrışan kodlar olarak işaretlenmiştir. Miles ve Huberman (1994:64) benzeşen kodları “Görüş Birliği” ayrışan kodları ise “Görüş Ayrılığı” olarak adlandırmakta ve kodlayıcı güvenilirliği için Uzlaşma Yüzdesi = $\frac{\text{Görüş Birliği}}{\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı}} \times 100$ formülünü önermektedir. Kodlayıcı güvenilirliği için aşağıdaki hesaplamalar yapılmıştır:

Tablo 2. Kodlama güvenilirliği çalışması I

I. Kod.	K. S.	I. ve II.	K. S.	I. ve III.	K. S.	II. ve III.	O. U.
Görüş b.		26		24		25	
Görüş a.	36-32	12	36-33	10	33-32	9	% 70,6
Uyum		%68		%70,5		%73,5	

Tablo 2’de görüldüğü gibi I. ve II. kodlayıcı arasında .68, I. ve III. kodlayıcı arasında .70,5, II. ve III. kodlayıcılar arasında .73,5 lik uyum, üç kodlayıcı arasında yaklaşık .70,6 düzeyinde uyum bulunmuştur. Araştırma sorusunun sınırları ve buna bağlı olarak araştırmanın alt problemleri belirlenmediği için kodlayıcılar arasında alt düzeyde bir uyum sağlanmıştır.

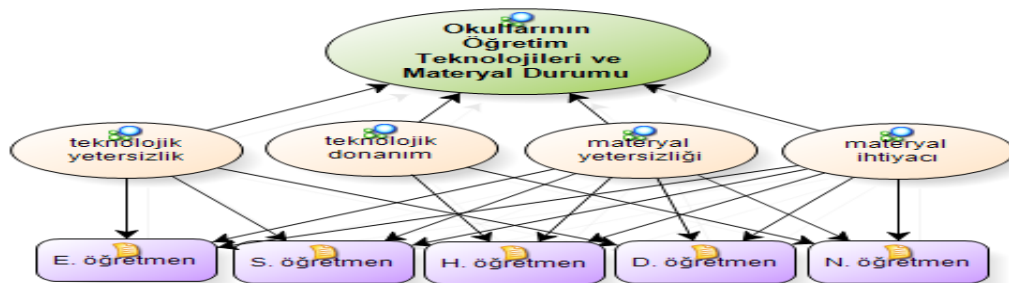
Araştırmacı araştırma sorusunu geliştirme çalışmalarını bitirdikten sonra araştırmanın amacı, araştırma problemi ve alt problemlerle birlikte pilot görüşme kayıtlarından yine tesadüfi örneklemele başka iki öğretmene ait görüşme deşifrelerini diğer kodlayıcılara ulaştırmıştır. Üç kodlayıcı bir araya gelip, ilk kodlamanın sonuçlarını tartışarak yeni kodlamanın sınırları belirlenmiştir. Tematik bir yaklaşımla kodlama yapılması konusunda görüş birliğine varılmış ve kodlama sonunda I. kodlayıcı 33, II. kodlayıcı 32, III.kodlayıcı 35 kod bulmuştur.

Tablo 3. Kodlama güvenilirliği çalışması II

II. Kod.	K. S.	I. ve II.	K. S.	I. ve III.	K. S.	II. ve III.	O. U.
Görüş b.		31		31		29	
Görüş a.	33-32	2	33-35	4	32-35	6	%89
Uyum		%94		%89		%83	

Tablo 3’de görüldüğü gibi I. ve II. kodlayıcı arasında .94, I. ve III. kodlayıcı arasında .89, II.ve III. kodlayıcılar arasında .83 lük uyum, üç kodlayıcı arasında yaklaşık .89 düzeyinde uyum bulunmuştur. Miles-Huberman güvenilirlik formülü değerinin .70’den yukarı kodlamalarının güvenilir olduğunu göstermektedir (Akay, 2010:90). Kodlayıcıların alt problemleri göz önünde bulundurmaları ve tema odaklı kodlamaya yönelmeleri kodlayıcılar arasındaki “uzlaşma yüzdesini” yükseltmiştir. Nitel veri analizinde kodlayıcılar arasındaki uyum düzeyi, kodlama güvenilirliğinin göstergesi olarak değerlendirildiğinde kodlayıcılar arasında yüksek düzeyde görüş birliği olduğu şeklinde yorumlanmış ve esas uygulama sonuçlarının kodlanmasında da benzer çalışmalar yapılmıştır.

3. Bulgular

Şekil 1. İlköğretim okullarının görsel sanatlar alanına yönelik öğretim teknolojileri ve materyali durumu

Şekil 1’de görüldüğü gibi görsel sanatlar alanına yönelik öğretim teknolojileri ve materyali hakkındaki öğretmen görüşleri;teknolojik yetersizlik, teknolojik donanım, materyal yetersizliği, materyal ihtiyacı kodlarıyla ifade edilmiştir.

Tablo 4. İlköğretim okullarının görsel sanatlar alanına yönelik öğretim teknolojileri ve materyali durumuna ilişkin bulgular

Tree Nodes /Temalar	Free Nodes /Kodlar	D.Ö.	E.Ö.	H.Ö.	N.Ö.	S.Ö.	Refer.	%
	Materyal ih.	5	4	3	2	3	17	44,7
Öğretim materyali	Materyal yet.	2	2	6	2	2	14	36,8
	<i>Referances</i>	7	6	9	4	5	31	81,5
	Teknolojik yet.	2	1	0	0	2	5	13,2
Öğretim teknolojisi	Teknolojik don.	0	0	1	1	0	2	5,3
	<i>Referances</i>	2	1	1	1	2	7	18,5
Toplam		9	7	10	5	7	38	100

Tablo 5’de görüldüğü gibi görsel sanatlar alanına yönelik öğretim teknolojileri ve materyali hakkında öğretmen görüşlerinin % 81,5’i öğretim materyali % 18,5’i öğretim teknolojisi ile ilgilidir. Öğretim materyali temasında toplanan kodların yaklaşık % 55’i öğretim materyali ihtiyacıyla, yaklaşık % 45’i öğretim materyali yetersizliğiyle ilgilidir. Araştırmaya alınan görsel sanatlar öğretmenlerinin tümünün öğretim materyali yetersizliği ve öğretim materyali ihtiyacını yineleyerek vurguladıkları görülmektedir. Öğretim teknolojileri teması altında yaklaşık % 72’lik bir oranda teknolojik yetersizlik, % 28’lik bir oranda teknolojik donanım kodları bulunmuştur.

Araştırma kapsamındaki görsel sanatlar öğretmenlerinden ikisinden teknolojik donanıma sahip oldukları yönünde veri alınırken diğer üç öğretmenden veri alınamamıştır. Öğretmenlerin açıklamaları aşağıda verilmiştir:

Resim atölyesi hariç bütün sınıflarda bilgisayar var ve hepsinde de internet bağlantısı var. Öğrenciler araştırmalarını çok rahat yapıyorlar. Tepegöz var ama çok fazla kullanılmıyor (NÖ).

Atölyemde bilgisayar, tepegöz, televizyon ve VCD var. Atölyemde yok ama okuluma istediğim zaman alabileceğim bir projeksiyon makinesi de var. Bu konuda şanslıyım (HÖ).

Açıklamalardan anlaşılacağı üzere araştırma kapsamındaki okullardan HÖ ve NÖ’nin okullarında; internet, bilgisayar, projeksiyon, tepegöz gibi teknolojik donanım bulunmasına karşın görsel sanatlar atölyelerinde teknolojik donanım yetersizliği yaşanmaktadır. HÖ’in ifadesinde de görüldüğü gibi bu teknolojileri kullanabilen öğretmenler kendilerini şanslı görmektedirler. Araştırma kapsamındaki diğer üç öğretmenin ifadelerinde de teknolojik yetersizliği yineleyerek vurguladıkları görülmektedir:

Atölyemde sadece tepegöz var. Bilgisayara ihtiyacımız olduğunda fen ve teknoloji sınıfını kullanabiliyoruz. Ya da uygun olan başka sınıflara giderek oradaki bilgisayarlardan yararlanmaya çalışıyoruz (DÖ).

DÖ atölyesinde sadece tepegözün olduğunu ifade ederken teknolojik donanım yetersizliğine vurgu yapmaktadır. Aynı öğretmen bilgisayardan yararlanmak istediklerinde başka sınıfların uygun olduğu zaman dilimlerinde bilgisayarlarını kullanmaya çalıştıklarını ifade ederek hem teknolojik donanım eksikliğini ortaya koymakta hem de teknolojik donanıma da ihtiyaç duyduğunu dile getirmektedir. EÖ de aşağıdaki ifadesiyle benzer durumda olduğunu belirtmektedir:

Bazı sınıflarda projeksiyon ve bilgisayar var. Sınıfın öğretmeninin izniyle kullanabiliyoruz. Atölyemizde olsaydı çok daha iyi olurdu (EÖ).

Görsel sanatlar öğretmenlerinin tümünden materyal yetersizliği ile ilgili veriler elde edilmiştir. Öğretim materyali yetersizliği konusunda HÖ'nün görüşme kayıtlarından alıntılar aşağıda verilmiştir:

...ben derslerimde gerekli olan malzemeleri fen bilgisi laboratuvarından temin ediyorum. Fen bilgisi dersi için orada birçok malzeme var. Bu malzemeleri kendi dersimde kullanabiliyorum. Örneğin "hareket" konusu ile ilgili olarak üç boyutlu hareketli nesnelere olan iskeletler, maketler vb. yararlanıyorum. "Işık-gölge" ve "renk" gibi konular için ise prizma vb. malzemeleri kullanıyorum. Bu malzemelerin bir kısmı görsel sanatlar dersi için de kullanılabilir. Bu ders için de bu şekilde tasarlanmış özel materyallerin olmasını isterdim. Nasıl fen laboratuvarında bir iskelet varsa isterdim ki bir tane de benim atölyemde olsun. Ben de öğrencilerime anatomiye bu materyal ile anlatabileyim....(HÖ).

HÖ görsel sanatlar derslerinde gerekli olan malzemeleri fen laboratuvarından temin ettiğini belirterek materyal yetersizliğine dikkat çekmektedir. Aynı öğretmen fen bilgisi dersi için tasarlanan materyallerin bir kısmının görsel sanatlar dersi için kendilerine verilmesini isterken ve hatta bu ders için de bu şekilde özel tasarımlar yapılmasını talep ederken bu alandaki materyal yetersizliğini ve ihtiyacını ortaya koymaktadır. HÖ programında bazı sıkıntılar olduğunu ve sıkıntıların başında da materyal yetersizliğinin geldiğini ifade etmektedir. Bu konuda yapılacak çalışmalarla yeni programın etkili bir şekilde kullanılabilceğini aşağıdaki ifadesinde dile getirmektedir:

... materyal konusunda ...görsel sanatlarda bir sıkıntı var. Program değiştikten sonra da yeni programda oturmayan bazı şeyler var. Bunların başında da materyal eksikliği geliyor. Bu konuda yapılacak çalışmalarla yeni program etkili bir şekilde kullanılabilir (HÖ).

Dersimle ilgili materyalleri bulmak için kapı kapı dolaşmak zorunda kaldığım zamanlar oluyor. Keşke bu kadar bir yerleri dolaşmak zorunda kalmam. Her gün elimde dolu dolu poşetlerle okula gidiyorum. Bu eşyalar ders materyali olarak okulda bulursa daha kolay olur benim için ve bu kadar zaman kaybı da yaşamak zorunda da kalmam....(HÖ).

Yukarıdaki ifade de HÖ materyal yetersizliği ve ihtiyacı kodu ile ilgili olarak dersinin materyalini bulmak konusunda sıkıntılar yaşadığını ifade etmekte ve bu materyallerin okulda olmasının kendisi için kolay olacağını ve zaman kaybı yaşamayacağını ifade etmektedir. Görsel sanatlar öğretmenlerinin tümünün öğretim materyali ihtiyacını yineleyerek vurguladıkları görülmektedir. Öğretim materyali ihtiyacı ile ilgili alıntılar aşağıda verilmiştir:

Her bir ders için hazırlanan kitaplar senenin başında masaların üzerine yığılır ama görsel sanatlar ile ilgili hiçbir şey yoktur bunların içinde. Ben bu sıkıntımızı her sene dile getiriyorum. Ama bu konuda henüz hiç bir çalışma yapılmadı (DÖ).

Yukarıdaki alıntıda görüldüğü gibi DÖ de her bir ders için hazırlanmış kitapların senenin başında öğretmenlere ulaştırıldığını ama görsel sanatlar alanında herhangi bir çalışma yapılmadığını ifade ederek materyal ihtiyacını dile getirmektedir. HÖ materyal ihtiyacı kodu ile ilgili olarak, görsel sanatlar dersi için ilköğretim öğrencilerinin birebir materyal ile etkileşime geçmesi ve ilgili materyallerden yola çıkarak bir sanat denemesi yapması gerektiğine inandığını aşağıdaki ifadesinde dile getirmektedir:

İlköğretim öğrencilerinin elinde bu şekilde materyaller olmalı. Çünkü çocuğun üç boyutu görmesi gerekiyor. Bunun yanında birebir dokunabildikleri, koklayabildikleri, görebildikleri, algılayabildikleri şeylerin onlar için daha yararlı olduğunu düşünüyorum...Çocuk bunları elinde tutabilmeli, etrafında dolaşabilmeli ve sonunda da bu materyallerden yola çıkarak bir sanat denemesi yapabilmeli (HÖ).

Röprodüksiyon örnekleri var, baskı şeklinde. Rengi anlatan tablo şeklinde birkaç örnek var. Bunun yanında gösterebilmek için kataloglar götürüyorum sınıfa. Bunların dışında da yeterli materyalimiz yok doğrusu (EÖ).

Benim sanatçılarla ilgili CD'lerim falan var ama yeterli olmuyor. Sanat konularının öğretimi ile ilgili hazır materyallerin olması çok güzel olurdu (NÖ).

Yukarıdaki ifadeler; öğretmenlerin ellerinde sanatçılar ile ilgili CD'ler, röprodüksiyon örnekleri, sanatçı katalogları vb. öğretim materyalleri bulunmasına rağmen yine de görsel sanatlar öğretiminde materyal yetersizliği olduğunun ve sanat konularının öğretimi ile ilgili olarak materyal ihtiyacı yaşandığının kanıtı olmaktadır.

4. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Eğitim ortamlarının tasarlanması, öğretim araçları ile sınıfın donatılması, kalıcı öğrenmesinin sağlanması, öğrenme ve hatırlama düzeylerinin yüksek olması açısından önemlidir. Sıraların yerleşim düzenleri, sayıları, tepegöz, bilgisayar, projeksiyon makinesi, televizyon, VCD, DVD, panolar, yazı tahtası, döner levhalar, sınıfın aydınlatma, ısıtma düzeni öğretme öğrenme etkinlikleri açısından büyük öneme sahiptir (Gelişli, 2007:51). Bu araştırmanın bulguları okullarda internet, bilgisayar, projeksiyon, tepegöz gibi öğretim teknolojileri bulunmasına karşın görsel sanatlar derslerinde bu teknolojilerin kullanımının teknolojik yetersizlikten dolayı yaygınlaşmadığını ortaya koymaktadır. Görsel sanatlar öğretmenlerinden birinin “resim atölyesi hariç bütün sınıflarda bilgisayar var ve hepsinde de internet bağlantısı var” şeklindeki ifadesi bilgisayar ve internet donanımının olmasına karşın resim atölyesinde bulunmamasının bu dersin işleniş açısından büyük bir eksiklik olduğu sonucunu ortaya koymaktadır. Bu teknolojileri kullanabilen öğretmenlerden birinin kendi atölyesinde bu öğretim teknolojilerinden birkaç tanesi bulunduğu için kendini şanslı gördüğünü ifade etmesi görsel sanatlar alanında yaşanan teknolojik donanım yetersizliğini gözler önüne sermektedir. Öğretmenlerin bilgisayardan yararlanmak istediklerinde başka sınıfların uygun olduğu zaman dilimlerinde kullanabildiklerini ifade etmeleri teknolojik donanım eksikliğini dile getirirken teknolojik donanıma da ihtiyaç duyduklarını da ortaya koymaktadır. Bir başka öğretmen ise görsel sanatlar derslerinde gerekli olan malzemeleri

fen laboratuvarından temin ettiğini belirtmesinin yanı sıra fen bilgisi dersi için tasarlanan materyallerin bir kısmının görsel sanatlar dersi için de kendilerine verilmesini isteyerek ve hatta görsel sanatlar dersi için de bu şekilde özel tasarımlar yapılmasını talep ederek bu alandaki materyal yetersizliğine ve materyal ihtiyacına vurgu yapmaktadır. Sala'nın (2003) yaptığı benzer bir araştırma bulguları da öğretmenlerin materyal kullanımı konusunda birçok sıkıntılarının ve eksikliklerinin olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Teker'e (2002:9) göre, ilköğretim kademesi diğer öğretim kademeleri ile karşılaştırıldığında, eğitim teknolojisine dayalı uygulamalar için daha uygun bir seviyedir. Çünkü bu kademedeki öğrenciler gelişimleri açısından daha somut öğrenme yaşantıları istemektedirler. Bu yaşantılar çok ortamlı, çok araç-gereçli öğretme-öğrenme uygulamalarına yer verilmesini zorunluluğunu doğurmaktadır. Kırıçoğlu'na (2002:7) göre çalışma yeri, ders araç ve gereçleri, çevre düzeni sanatın öğretimini doğrudan etkiler. Bu nedenle de çalışma yeri ve bu yerin fiziksel olanaklarının, araç ve gereç donanımının sanat öğrencisine uygulamalı, eleştirel, kültürel alanda en iyi çalışma koşulu sağlayacak biçimde düzenlenmesi gerekmektedir.

Görsel sanatlar atölyesi bulunmayan öğretmenler yanlarında materyal bulunduramadıklarını bu nedenle de dersin öğrencilerin ilgisini çekmediğini ve onları başarısız kıldığını ifade etmektedirler. Aynı şekilde öğretmenler 2005 yılında uygulamaya konulan görsel sanatlar programının materyal eksikliği konusunda sıkıntı yarattığını düşünmektedirler. Öğretmenler genelde görsel sanatlar konularını işlerken materyal kullanamamalarının nedeni olarak "okulda, sınıfta konuları işleyebilecekleri materyallerin olmadığını" belirtmişlerdir. Yeni müfredat zengin materyal kullanımını istemektedir. Öğretmen görüşlerine göre materyal kullanımında sıkıntılarının olduğunun görülmesi programın uygulama kısmında eksikliklerin olduğunu da gösterebilir.

Araştırma sonuçları doğrultusunda tüm ilköğretim kurumların çağdaş teknolojilerle donanımlı görsel sanatlar atölyelerine kavuşturulması, görsel sanatlar programları geliştirilirken öğretim teknolojileri ve materyallerinin de geliştirilmesi ve programla birlikte öğretmenlere ulaştırılması önerilmektedir.

Kaynakça

Akay, Ü. (2010). Andragojik temellere dayalı kolaylaştırılmış okuma-yazma eğitimi (KOYE) sürecine yönelik KOYE eğitimcilerinin görüşleri. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 6(2).

Artut, K. (2002). Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri. Ankara:

Buyurgan, S. ve Buyurgan, U. (2012). Sanat eğitimi ve öğretimi: Eğitimin her kademesine yönelik yöntem ve tekniklerle. (3. basım). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Çilenti, K. (1975). İlköğretim seviyesindeki fen eğitimini geliştirmede eğitim teknolojisinin yeri. TÜBİTAK V. Bilim Kongresi BAYG Tebliği. Ankara: TÜBİTAK.

Gelişli, Y. (2007, Kış). Öğretim teknolojisi kullanımı açısından bir öğretim kurumunun değerlendirilmesi: "Red Cedar İlköğretim Okulu". *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(1), 49-68.

Güngördü, E. (2003, Kış). Öğretimde görsellik ve görsel araçlarda bulunması gereken özellikler. Milli Eğitim Dergisi, 157.

Kırıçoğlu, O. T. (2002). Sanatta eğitim: Görmek, öğrenmek, yaratmak. (2. basım). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Kırıçoğlu, O. T. (2002). Sanatta öğrenme: Bilgi, ustalık, yaratıcılık. Hacettepe Üniversitesi Yayınları, I. Ulusal Mezuniyet Sergisi ve Sempozyumu, 48.

Mamur Yılmaz (2014). *Görsel sanatlar öğretmen adaylarının ilköğretim okulları öğrencilerine sanatsal düzenleme ilkelerinin öğretimine yönelik öğretim materyali tasarım süreçleri*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Anabilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı, Ankara.

Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). Qualitative data analysis. (2nd ed.). Thousand .

Sala, G. (2003). *Öğrenciler tarafından geliştirilen öğretim materyallerinin erişime etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Şimşek, N. (2007). Öğretim teknolojileri kullanımı ve materyal geliştirme: Uygulama örnekleriyle. (1. basım). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.

Tan, Z. (2009). *İlköğretim birinci kademe görsel sanatlar eğitimi müze bilinci öğrenme alanında materyal kullanımının etkisi ve uygulanması*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Teker, A. (2002). *Ankara İli merkez ilköğretim okullarında görev yapan 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin fen bilgisi dersinde eğitim araç-gereçlerini kullanma durumlarının değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.